

Carl Olofsson

Att hitta hans härkomst kräver en hel del. Trots möjlighet till genomgång av samtliga källor förutom domböckerna efter 1727 som inte är genomgångna, behöver man bedriva "kreativ forskning". Med detta menar jag inte att man måste manipulera data för att passa en förutfattad mening. Nej, men vid släktforskning behöver man inte bara ta hänsyn till rena data som de presenteras i originalkällorna, utan man måste veta hur dessa kommit till. Det finns luckor i allt material, och de behöver överbryggas. Man tvingas tolka slarvigt skriven text: det underlättar då att ha kännedom om alla orter och personer i trakten. Man måste veta att det var vanligt att prästerna och klockarna ganska ofta glömde att föra in dop, vigslar och begravningar. Man har nytta av att veta hur folk levde då och hur deras förrättningar fungerade i kyrkan och vid skattskrivningarna, liksom hur folk levde i sina yrken med den stora rörlighet som t.ex. båtsmän och skeppare ådagalade. Domböckernas texter om arv och släktrationer måste tolkas rätt. Bouppteckningarna måste läsas i sin helhet (förutom inventarierna). Till sist är det nödvändigt att ta hänsyn till och sätta samman data från alla de olika källorna. Jag beskriver här hur jag arbetar, så får var och en avgöra om det känns rätt och om mina resultat verkar tillförlitliga. Jag är väl medveten om att det kan kännas tungt att gå igenom alla de källor jag använt för att kontrollera om jag har rätt. Därför kanske någon måste bestämma sig för att antingen ta det för sant eller låta bli att använda det i sitt släktregister. Möjligen finns någon bekant som är erfarenare i släktforskning som kan uttala sig. Alltså beskrivs här nedan hur jag har arbetat fram mitt resultat om Carl Olofsson. När jag nu blivit klar, kan det se ut som om jag kunde gått snabbare fram och direkt hittat det viktigaste. Men det kan man säga efteråt: man behöver ha ett visst mått av kunskap om en person och dess familj för att veta vilka data man skall kunna leta fram ytterligare, vilka då visar sig kunna bevisa det hela.

Sjömannen Carl Olofssons härstamning har hittills varit okänd av lokala forskare. Det är inte så underligt. Han finns inte med i vare sig vigsel- eller födelseboken. Även hustruns data är oklara, då vigselnotis saknas, och då man inte utan vidare hittar henne i födelseboken. Barnen är dock registrerade, och en bouppteckning är bevarad och överskäddigt läst. Sonen Olof Carlsson blev gift med Britta Nilsson på Fotö, och man känner till vem döttrarna blev gifta med. En snabb titt i mtl och kyrkböcker vid tiden för första barnet ger vid handen att Carl nämns som fadder två gånger: 1727 21/5 för Anders Olofsson och Britta Olofsdotter på Asperö liksom 1729 7/12 (obs=före vigseln), då Tord Svensson ohh Anna fick ett barn på samma ö. När Carl fick barn 1731 var Anders Olofsson på Asperö fadder ohh Britta Olofsdotter bar barnet. Det tyder på ett släktsamband mellan Carl och de här personerna. I mtl nämns Carl med hustru först 1731 tydande på vigsel 1730, vilket stämmer med ett första barn 1731. År 1730 nämns ingen Carl alls på Styrsoöarna.

Om man vill bearbeta de källor som omnämner Carl och hans hustru Kerstin Andersdotter, är det bäst att börja med bouppteckningen: förhoppningsvis finns där mer att vaska fram än det gjorts tidigare. Och det visar sig vara så. I bou 1765:110 (13 maj) meddelas att Carl dog 25 mars s.å.. Där får vi alltså hans dödsdatum. Att detta inte är med i dödboken kan främst bero på det missats eller att han omkommit på sjön och inte återfunnits så att det inte blivit någon begravning. I bou meddelas också hustruns dödsdatum; 1764 18/12. Bou gjordes alltså efter båda samtidigt. Hennes där angivna

dödsdatum är dock med i dödboken. Åldern i denna vid dödsfallet sägs vara 55 år. Detta återkommer jag till nedan. Barnen och deras inbördes ordning noteras också i bou.

I denna bou nämns lyckligtvis förmyndarna till de omyndiga barnen, liksom deras relation till familjen. Något man mera har nytta av i bou är den fasta egendomen. Här står det att familjen (det gällde ju båda makarna) hade 3 mk smör på Köpstadsö, 14 mk smör på Asperö och 4 mk smör mot återlösen på Köpstadsö, enligt brev (pant). Vid delningen ses att bror ärvde dubbelt mot syster som en regel vid skattejord. Det var alltså så att man hade ärvt skattejord på dessa båda öar. I och med att det var 14 mk på Asperö, ser det ut som om det var mannens arv. De 3 mk på Köpstadsö är av den storlek som systerlotter brukade ha. Skulder fanns inga. Fordring hade man bara en: 12 daler hos Bengt Andersson i Fiskebäck Nordgård. Denna summa är så låg att den inte behöver betyda släktskap (t.ex. inestående mödernearv). I bou meddelas en svårtolkad sak: av kontanta pengar fanns på Asperö 300 daler, och på Köpstadsö 1.550 daler. Detta är en häpnadsväckande stor förmögenhet. Observeras skall då att den fasta egendomen inte räknas in i det här. Hur hade man tjänat så mycket? Varför fanns de kontanta pengarna i familjen på två olika öar? Hur förvarades så stora pengar?

Den viktigaste uppgiften i bou är förmyndaren, den avskedade lotsen Anders Nilsson på Brännö (för yngsta dottern Margareta). Denna notis är en av tre saker som löser Carls härstamning! Det krävs då emellertid att man gräver i Anders Nilssons familj för att hitta kusinskapet. Den andra saken är mtl i Riksgäldsmaterialet (RG). Om man hade kunnat gå direkt på dessa mtl (de vanliga mtl säger inget om Carl) hade man snabbt och lätt löst Carls härstamning. Som tur är finns fullständiga mtl i RG de åren, med fler uppgifter än i de vanliga mtl. De flesta åren i RG finns bara avkortningslängder. I de vanliga mtl finns en markering utan namn för en dräng hos Anders och Britta på Asperö. Detta var mer intressant efter en tids forskning om Carl, när det hade framkommit uppgifter om ömsesidigt faderskap. Men det är inte alltid man kommer på rätt tanke från början.

Alltnog, Anders Nilsson visade sig vara son till Nils Nilsson ohh Elin Olofsdotter i Brännö Berggård. Hur detta framkom skall meddelas nedan i samband med släktuppställningen. Och dessa finns nämnda i mitt material om Nils Andersson på Fotö. Då får vi kusinskapet. *Elin Olofsdotter var syster till Britta Olofsdotter. Carl Olofsson var alltså bror till de där två systrarna och son till Olof Mattisson.* Detta räcker som bevis. Men ett lika starkt bevis finns i RG: där nämns för åren som Anders i den vanliga mtl bara har en dräng utan namn på Asperö (1726-30): "*Anders, svåger Carl*". Carl är borta i RG 1731, och skrivs då på Brännö så här: "*Anders, dotter Kerstin, under barnen, dottern gift*" och så direkt nedanför, noterat för första gången: "*Carl*", man och hustru. Den tredje saken är bou 1741 1/9 efter Nils Svensson på Brännö: där står att sonen Nils Nilssons änka Elin (Olofsdotter) hade brodern Carl Olofsson på Köpstadsö. Det blir då så här, enligt nedan:

m. **Carl Olofsson**, född 1706 på Asperö, död 1765 25/3

Gift 1730 (mtl) med

h. **Kerstin Andersdotter**, född 1699 7/4 på Köpstadsö, död 1764 18/12 ibm

d. Karin, född 1731 20/8

barn dödfött 1736, bgr 16/12

d. Catharina, född 1738 1/1

barn dödfött 1740, bgr 23/6

s. Olof, född 1741 14/6

d. Anna, född 1744 7/2, död 1765 1/3 på Köpstadsö av hetsig feber

d. Annika, född 1746 22/4

d. Margareta, född 1750 18/4

s. Andreas, född 1753 17/4, död 1763 11/9, "drunknade hemma vid ön"

Kommentarer

Carl föddes under de år då ingen födelsebok finns bevarad. Han bör enligt åldern vid dödsfallet ha fötts vid månadskiftet juni/juli 1708. Vigseln 1730 skedde mellan 1729 18/11 och 1730 17/11 (mtl). Kusinskapet kan diskuteras lite. I bou står det först "syskonbarn", vilket nästan alltid betyder kusin. Men Anders Nilsson skrev under med "på min cusins Margareta Carlsd.rs wegnar". Genom att Elin var äldst och Carl yngst blev det en halv generations åldersskillnad mellan de aktuella kusinerna. Genom fyndet av Carls härkomst kan den här utredningen kopplas ihop med den om Nils Andersson (under Olof Mattisson på Asperö – son Carl kan läggas till barnaskaran).

Ett sidospår man kan hamna på när man letar efter en Carl Olofsson är sonen till Olof Hansson Billik i Styrös Sörgård. Denne Carl föddes 1691 och gifte sig 1714 på Styrösö med en Kerstin Jonsdotter. Han nämns bara i mtl 1715-16 och påstås vara kommenderad båtsman, men återfinnes inte i enrolleringslängderna och nämns aldrig efter den här tiden.

Hustrun Kerstin Andersdotter erbjuder ett visst problem också. Hon sägs vid dödsfallet ha varit 55 år gammal. Om det vore riktigt skulle det betyda att hon fick barn mellan 22 och 41 års ålder, helt statistiskt normalt och biologiskt möjligt. Men i mtl framgår det tydligt att hon var dotter till Anders på Köpstadsö. Se ovan (vanlig mtl och RG). Närmare forskning visar att det var Anders Andersson, vilken med hustrun Karin Gudmundsdotter redan 1699 7/4 fick en andra dotter med samma namn, Kerstin (barnen föddes 1695-1704, den första Kerstin 1697 och kan inte hittas i dödboken, och inget finns om att Kerstin skulle ha varit född 1709. Vi tvingas acceptera att prästen eller klockaren skrivit fel i dödboken: hon bör ha varit äldre än 55 år. Kerstin skulle annars ha fått sitt sista barn vid 53 års ålder. Det är kanske inte helt uteslutet, men om hon föddes mellan 1699 och 1709 skulle föräldrarna ha fått tre Kerstin (utan att någon av dem kan hittas i dödboken fram till 1709).

Ungdomarna i familjen drabbades mycket hårt åren 1763-65: då avled under 1½ år båda föräldrarna, en syster och en bror.

m. **Anders Andersson**, född 1666 på Köpstadsö, död 1731 2/5 ibm

Gift 1694 28/12 med

h. **Karin Gudmundsdotter**, född 1674 på Donsö Nedergård, död 1736 bgr 22/2 på Köpstadsö

d. Anna, född 1695 22/11

d. Kerstin, född 1697 5/6

d. Kerstin, född 1699 7/4

s. Andreas, född 1701 12/9

s. Nils, född 1704 29/4

Anders Andersson var son till *Anders Börgesson* på Köpstadsö (mtl 1695). Anders Börgesson nämns med hustru från mtl 1660. Karin var dotter till *Gudmund Olofsson* på Donsö, gift där 1672/73 (med hustru från mtl 1674 – öarna 1673 saknas). Gudmund Olofssons familj och härstamning utförligt beskriven i min artikel om länsmanssläkten Kindbo.

m. **Nils Nilsson** (lots), född 1692 13/5 i Brännö Sörgård, död 1736, bg 28/11, i Brännö Bergegård (bou 1738 Fil:b, s. 313)

Gift 1717 (mtl 1718) med

h. **Elin Olofsdotter**, född 1691 1/10 på Asperö, död 1758, bgr 17/12, i Brännö Bergegård

s. Anders, född 1719 17/4 (hfl) i Brännö Bergegård, åbo där, död 1801 26/7 ibm

s. Börge, född 1721 27/8, lots, levde 1758 16/5 (enligt en bou)

s. Erik, född 1723 14/7

s. Carl, född 1725, dpt 28/10, död 1725 1/12

s. Carl, född 1726, dpt 27/9, död 1786 28/3 i Brännö Nordgård (se tillägg nederst)

d. Catharina, född 1728, dpt 22/12

s. Nils, född 1730, dpt 27/10

s. Andreas, född 1734 3/3

s, Berndt, född 1736 17/10

Kommentarer

Det finns enligt mtl bara en Anders Nilsson på Brännö som kan komma ifråga som "avskedade lotsen Anders Nilsson" (kusinen till barnen i bou efter Carl Olofsson). Han var från länsmansgården Bergegården och son till en lots. Anders gifte sig 1741 18/10 och hade då hemorten Brännö. I mtl

1742-54 står han med hustru och drängen Börge, troligen en broder. I mtl 1748 hade Anders drängen Carl, sannolikt ytterligare en broder. Börge och Carl har sedan hittats i födelseboken.

Nils Nilsson avlade sin lotsed 1720 (domboken). Han avgick 1731 och uppbar sedan pension från Flottans pensionskassa. I domboken 1724-25 meddelas att han bytte 8 mk arvejord på Asperö (sannolikt hustruns) med Petter Jonsson på Asperö mot dennes 10 mk på Brännö.

Hustrun Elin nämns som änka till 1740 (RG – borta där 1741, daterad 10/9) och när tre barn (Nils, Andreas och Berndt) dog, alla samma år, 1740.

m. **Nils Svensson** (lots), född cirka 1659, död 1741 7/2 i Brännö Bergegård

Gift 1685 (mtl 1686) i Brännö Sörgård med

h. **Elin Arentsdotter**, död efter 1708 ("bräcklig" i mtl 1709) och före 1715 (maken änkring i mtl 1715)

d. Karin, född 1686 (enligt dödboken i maj – födelseboken hade då inte börjat), död 1758, bgr 21/4, i Vrångö Östergård

s. Anders, född 1687 7/10

s. Anders, född 1689 1/1, åbo på Brännö, levde 1758 16/5 (enligt en bou)

s. Nils, född 1692 13/5

Kommentarer

Nils Svensson flyttade 1696 till Brännö Bergegård (mtl), oklart varför. Vid vigseln ser man i mtl att han kan ha varit son till en änka Anna på Brännö. Hon nämns dock efter Enar Börgesson och gick under barnen i mtl 1695 och dog 1703, 90 år gammal (=Anna Erikdotter). Inget tyder på att hon först varit gift med en Sven, så vi får lämna detta så här. År 1703 står Nils Svensson som enrollerad, men avgick snart (sannolikt av åldersskäl) och finns inte med 1716. Hustruns namn gör att man får söka hennes ursprung någon annanstans än på Styrsoöarna. Enligt domboken 1725 22/6 hade Nils 1/8 i Brännö Nordgård, som han då bytte bort till löjtnant Erik Andorsson där, mot 1/8 i Bergegården (3 mk smör). Att Nils Svensson var far till Nils Nilsson bestyrks av en uppgift i hans bou om ankans skuld till sin svärfar Nils Svensson.

Dottern Karin och maken (gift 1712 25/2 med då överstyrmannen, senare skepparen Jon Olofsson från Vrångö) nämns i mtl 1715 hemma hos henne. De skrivs då direkt under Nils Svensson. Jon enrollerad och kommenderad: enligt rullan 1716 mönstrat 1704, 22 år gammal, nu överstyrmann och kunnig om vatten vid Stora och Lilla Bält (1717 frånvarande och sedan ej med i rullorna). I mtl 1716 är båda borta med brandskadad text i marginalen, men återfinns hemma hos honom i Vrångö Östergård. De bodde där hela livet men fick inga barn. Brukade 1/6-part som han upptog från öde (domboken 1723 11/6). I mtl 1742 står det i marginalen (normaliserat): "utgamla och överlämnat bruket till Elin Andersdotter, vilken skall vara deras arvinge". Skepparen Jon Olofsson dog 1753, bgr 24/1, 69 år gammal.

Tillägg: Carl Nilsson, född 1726, var lots. Hustrun Gunnur Nilsson avled 1758 och begravdes på julafton, 34 år 6 månader och 20 dagar gammal. Hon föddes 1724, dp 31/5, på Brännö som dotter till Nils Larsson ohh Anna Andersdotter.

Henrik Karlsson 2019